



انتشارات، شماره ۶۸

یادگیری غیر رسمی در شبکه‌های اجتماعی

www.ketab.ir

صادق حامدی نسب

(مدرس دانشگاه فرهنگیان)

محسن آیتی

(دانشیار برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بیرجند)

محمدعلی رستمی نژاد

(دانشیار تکنولوژی آموزشی، دانشگاه بیرجند)

زمستان ۱۴۰۰



یادگیری غیر رسمی در شبکه‌های اجتماعی

صادق حامدی نسب، محسن آیتی، محمدعلی رستمی نژاد

سرشناسه: حامدی نسب، صادق. ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور: یادگیری غیر رسمی در شبکه‌های اجتماعی / صادق حامدی نسب، محسن آیتی، محمدعلی رستمی نژاد.
مشخصات نشر: بیرجند: دانشگاه بیرجند، انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ل، ۱۷۸ ص.
شابک: ۹-۲۳-۶۵۸۲-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۵ - ۱۶۴.
موضوع: آموزش بر پایه وب -- جنبه‌های اجتماعی
Web-based instruction -- Social aspects
شبکه‌های اجتماعی پیوسته
Online social networks
شناسه افزوده: آیتی، محسن، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده: رستمی نژاد، محمدعلی، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده: دانشگاه بیرجند، انتشارات، ناشر
رده بندی کنگره: EB۱۰۴۴/۸۷
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۳۳۴۴۶۸۷
شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۴۹۹۸۷

ناشر: دانشگاه بیرجند

تیراژ: ۵۰۰ جلد

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

امور فنی: انتشارات فکربر

صفحه آرای: فائزه دستگردی

طراح جلد: نفیسه شکرانی

لیتوگرافی و چاپ: واصف

قیمت: ۵۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۲۳-۶۵۸۲-۶۲۲-۹۷۸

آدرس: بیرجند- انتهای بلوار دانشگاه - پردیس شوکت آباد دانشگاه بیرجند - کتابخانه مرکزی و مرکز نشر

(ساختمان دکتر محمدحسن گنجی) - اداره انتشارات دانشگاه بیرجند.

کدپستی: ۹۷۱۷۴۳۴۷۶۵ - تلفن: ۰۳۱۰۲۲۶۵۰-۱۰۵۶ پست الکترونیکی: entesharat@birjand.ac.ir

فروشگاه اینترنتی کتاب دانشگاه بیرجند: <http://press.birjand.ac.ir>

«کلیه حقوق متعلق به انتشارات دانشگاه بیرجند است»

فهرست مطالب

فصل اول: تعاریف، تاریخچه و کاربردهای شبکه‌های اجتماعی

۱-۱. مقدمه.....	۳
۲-۱. رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری حرفه‌ای.....	۳
۳-۱. تعریف شبکه‌های اجتماعی.....	۴
۴-۱. ظهور و گسترش شبکه‌های اجتماعی مجازی.....	۴
۵-۱. اهمیت و ضرورت شبکه‌های اجتماعی در فرایند آموزش.....	۶
۶-۱. پیامدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در فرایند یاددهی و یادگیری.....	۷
۷-۱. کاربردهای شبکه‌های اجتماعی.....	۹
۸-۱. اشکال روابط یادگیرندگان در شبکه‌های اجتماعی.....	۱۰

فصل دوم: مبانی، اصول و نظریه‌های حمایت‌کننده یادگیری در شبکه‌های اجتماعی

۱-۲. مقدمه.....	۱۳
۲-۲. مبانی برنامه درسی مبتنی بر فناوری.....	۱۳
۱-۲-۲. مبانی فلسفی.....	۱۴
۲-۲-۲. مبانی روان‌شناسی.....	۱۶
۳-۲-۲. مبانی جامعه‌شناسی.....	۲۴
۳-۲. اصول یادگیری مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی.....	۲۶
۱-۳-۲. داشتن سواد دیجیتال.....	۲۶
۲-۳-۲. توجه به ویژگی‌های فردی و شخصیتی فراگیر.....	۲۶
۳-۳-۲. پیوند یادگیری با موقعیت و زمینه.....	۲۷
۴-۳-۲. اعتباریابی دانش.....	۲۸
۵-۳-۲. مدیریت استفاده.....	۲۸
۶-۳-۲. صدای آزاد و فعال.....	۲۸
۷-۳-۲. تعامل و همکاری برای حل مسئله.....	۲۹
۸-۳-۲. یادگیری شخصی‌سازی‌شده.....	۳۰

۳۰	۴-۲. طبقه‌بندی، آموزه‌ها و بنیان‌گذاران نظریه‌های حمایت‌کننده یادگیری در شبکه‌های اجتماعی
۳۴	۵-۲. انواع نظریه‌های حمایت‌کننده از شبکه‌های اجتماعی
۳۴	۱-۵-۲. نظریه‌های زمینه‌محور
۴۷	۲-۵-۲. نظریه‌های اجتماع‌محور
۶۰	۳-۵-۲. نظریه‌های فردمحور

فصل سوم: یادگیری غیررسمی و شبکه‌های اجتماعی

۸۱	۱-۳. مقدمه
۸۱	۲-۳. انواع یادگیری در فضای مجازی
۸۲	۳-۳. مفهوم‌سازی یادگیری رسمی و غیررسمی
۸۵	۴-۳. درهم‌تنیدگی یادگیری رسمی و غیررسمی در فضای مجازی
۸۶	۵-۳. تاریخچه یادگیری غیررسمی
۸۸	۶-۳. شرایط مطلوب برای یادگیری غیررسمی
۸۹	۷-۳. مدل‌های یادگیری غیررسمی
۸۹	۱-۷-۳. مدل پویای یادگیری غیررسمی
۹۰	۲-۷-۳. مدل هشت ضلعی یادگیری غیررسمی در محیط کار
۹۲	۳-۷-۳. مدل یادگیری رسمی و غیررسمی مبتنی بر دسترسی سیار
۹۴	۸-۳. محیط‌های یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی
۹۵	۹-۳. توصیه‌ها و تجویزها
۹۶	۱۰-۳. ابزارهای مرتبط با یادگیری در شبکه‌های اجتماعی
۹۷	۱-۱۰-۳. ابزار سنجش یادگیری غیررسمی
۹۷	۲-۱۰-۳. ابزار سنجش استفاده از شبکه‌های اجتماعی در آموزش
۹۸	۳-۱۰-۳. ابزار سنجش به اشتراک‌گذاری اطلاعات در گروه‌ها

فصل چهارم: الگویی برای یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی

۱۰۱	۱-۴. مقدمه
۱۰۱	۲-۴. یادگیری غیررسمی آنلاین
۱۰۲	۳-۴. فرصت‌ها، چالش‌ها و عوامل مؤثر بر یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی
۱۰۵	۴-۴. الگوی مفهومی یادگیری غیررسمی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی
۱۰۵	۱-۴-۴. یادگیرنده
۱۰۵	۲-۴-۴. محیط

۱۰۶	 ۳-۴-۴. محتوا
۱۰۶	 ۴-۴-۴. فعالیت‌های یادگیری
۱۰۷	 ۵-۴-۴. ارتباطات شبکه‌ای
۱۰۷	 ۶-۴-۴. ارزشیابی
۱۰۹	 ۵-۴-۴. تبیین ابعاد یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی
۱۰۹	 ۱-۵-۴. ویژگی‌های یادگیری غیررسمی
۱۰۹	 ۲-۵-۴. پیامدهای یادگیری غیررسمی
۱۱۰	 ۳-۵-۴. پیامدها و الزامات ارتباط یادگیری رسمی و غیررسمی
۱۱۱	 ۶-۴-۴. توصیه‌ها و تجویزها

فصل پنجم: توسعه حرفه‌ای معلم و شبکه‌های اجتماعی

۱۱۵	 ۱-۵. مقدمه
۱۱۵	 ۲-۵. مفهوم توسعه حرفه‌ای
۱۱۶	 ۳-۵. تاریخچه پیدایش توسعه حرفه‌ای
۱۱۷	 ۴-۵. انواع توسعه حرفه‌ای
۱۱۸	 ۵-۵. مدل‌های توسعه حرفه‌ای
۱۱۹	 ۱-۵-۵. مدل‌های توسعه حرفه‌ای استاندارد، مدرسه‌محور و خودمحور
۱۲۱	 ۲-۵-۵. مدل دانش محتوایی، پداگوژی و فناورانه
۱۲۲	 ۳-۵-۵. مدل مفهومی برای توسعه حرفه‌ای معلمان
۱۲۴	 ۴-۵-۵. مدل مفهومی توسعه حرفه‌ای معلمان مبتنی بر فناوری اطلاعات
۱۲۹	 ۶-۵. ادراک معلمان از توسعه حرفه‌ای
۱۳۰	 ۷-۵. فرصت‌ها و چالش‌های توسعه حرفه‌ای
۱۳۳	 ۸-۵. الزامات و انواع توسعه حرفه‌ای
۱۳۷	 ۸-۵. توسعه حرفه‌ای آنلاین
۱۳۸	 ۹-۵. توسعه حرفه‌ای معلمان در شبکه‌های اجتماعی
۱۴۰	 ۱۰-۵. مدل کاربردی مبتنی بر نظریه فعالیت برای یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی برای توسعه حرفه‌ای
۱۴۱	 ۱۱-۵. توصیه‌ها و تجویزها

۱۴۵	 منابع
۱۴۵	 الف. منابع فارسی

- ب. منابع انگلیسی ۱۴۷
- پیوست ها ۱۶۵
- پیوست الف. ابزار سنجش یادگیری غیررسمی در شبکه های اجتماعی ۱۶۷
- پیوست ب. ابزار سنجش استفاده از شبکه های اجتماعی در آموزش ۱۶۹
- پیوست ج. ابزار سنجش به اشتراک گذاری اطلاعات ۱۷۴

www.ketab.ir

پیش گفتار

در چند سال اخیر سایت‌ها و نرم‌افزارهای شبکه‌های اجتماعی^۱ به یکی از بانفوذترین پدیده‌ها در بین فناوری‌های جدید تبدیل شده‌است. بر اساس یک نظرسنجی مرکز تحقیقات پیو^۲ که استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی را در ایالات متحده بررسی کرد، حدود دوسوم از بزرگسالان از شبکه‌هایی مانند فیس‌بوک^۳، توییتر^۴، مای اسپیس^۵ و لینکدین^۶ استفاده می‌کنند و ۶۰ درصد از برنامه‌های کاربردی گوشی‌های هوشمند مربوط به استفاده از شبکه‌های اجتماعی است (اسمیت^۷، ۲۰۱۱). استفاده از این شبکه‌ها تعلیم و تربیت را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ به گونه‌ای که در زمینه آموزشی، تمرکز پژوهش‌ها بر استفاده‌های آموزشی فراگیران از شبکه‌های اجتماعی و استفاده معلمان در فعالیت‌های تحصیلی بوده‌است.

با توجه به مطالب مطرح شده، این یک واقعیت است که فراگیران، اوقات زیادی را در شبکه‌های اجتماعی می‌گذرانند. معلمان زیادی وجود دارند که به دنبال ارتقای دانش و از آن مهم‌تر، بهبود سواد دیجیتال خود هستند. با توجه به اینکه در جامعه امروزی، دانش مسئله اصلی نیست و آنچه اهمیت دارد این است که چگونه و کجا می‌توان مطمئن‌ترین اطلاعات را پیدا کرد، شبکه‌های اجتماعی مورد توجه محققان قرار گرفته‌است؛ چراکه در آن معلمان می‌توانند به‌طور مستقل به دنبال رشد حرفه‌ای خود باشند. امروزه توسعه حرفه‌ای معلمان صرفاً تحت تأثیر برنامه درسی رسمی، مانند برگزاری کارگاه‌ها، هم‌اندیشی‌ها و گذراندن دوره‌های تحصیلی نیست و به هر حال از برنامه

1. Social network

2. Pew Research Center

3. Facebook

4. Twitter

5. My Space

6. LinkedIn

7. Smith

درسی غیررسمی در بستر شبکه‌های اجتماعی بهره می‌گیرند. همچنین امروزه استفاده از یادگیری‌های غیررسمی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی مجازی، غیرمنسجم است و برنامه مشخص و مدونی برای بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی برای بهبود توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم وجود ندارد؛ بنابراین در این نوشتار، پس از بیان اهمیت و ضرورت، در قالب پنج فصل، به تاریخچه و بررسی مبانی، اصول و نظریه‌های حمایت‌کننده یادگیری در شبکه‌های اجتماعی، یادگیری غیررسمی و در آخر توسعه حرفه‌ای معلمان در ارتباط با شبکه‌های اجتماعی پرداخته شده است.

در فصل اول، تعاریف، ظهور و گسترش و پیشینه مربوط به شبکه‌های اجتماعی بررسی شده است. در فصل دوم به بررسی مبانی، اصول و نظریه‌های زمینه‌محور، اجتماع‌محور و فردمحور مرتبط با شبکه‌های اجتماعی پرداخته شده است. در فصل سوم، مفاهیم، تاریخچه، مدل‌ها، محیط‌ها و توصیه‌ها و تجویزهای مربوط به یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی، بیان شده و در پایان این فصل ابزارهای مرتبط با یادگیری در شبکه‌های اجتماعی معرفی شده است. در فصل چهارم، پس از بیان ابعاد یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی، با بهره‌گیری از پیشینه پژوهش، به ارائه الگوی مفهومی برای یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی و توصیه‌ها و تجویزهای علمی و اجرایی پرداخته شده است. با توجه به اینکه یکی از پیامدهای یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی، توسعه حرفه‌ای معلمان است، در فصل پنجم مفاهیم تاریخچه، انواع، مدل‌ها و فرصت‌ها، چالش‌ها، پیامدها، الزامات و توصیه‌ها و تجویزهای مربوط به توسعه حرفه‌ای معلمان در شبکه‌های اجتماعی بررسی شده است.

به‌طور کلی تلاش نویسندگان بر آن بوده است تا در تدوین این اثر، از منابع مختلف در زمینه یادگیری غیررسمی در شبکه‌های اجتماعی، بهره گرفته شود. امید است استادان، محققان و دانشجویان محترم، اشکالات و نارسایی‌های موجود در این کتاب را منعکس کنند تا در چاپ‌های بعدی رفع شود. در پایان سپاس ویژه و بی‌کران خود را به درگاه ایزد منان ابراز می‌داریم که در انجام این کار ما را یاری نمود و امیدواریم این اثر، بتواند ذره‌ای بر غنای علمی حوزه مربوط به یادگیری در شبکه‌های اجتماعی، بیافزاید.